

Vai trò của tín dụng ngân hàng gắn với chuyển đổi cơ cấu kinh tế hộ nông dân

ThS. TRẦN THỊ NGỌC TRÂM

Đại học Công Đoàn

Chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi để sử dụng hết tiềm năng kinh tế tự nhiên của mỗi vùng, không những tăng thêm nông sản hàng hóa cho xã hội mà còn góp phần giải quyết những nhu cầu thiết yếu của mỗi hộ gia đình nông dân ở nước ta hiện nay. Các hộ nông dân ở vùng trồng lúa đồng bằng sông Hồng, đồng bằng sông Cửu Long và các tỉnh miền núi đang có nhiều chuyển biến tích cực theo hướng đó. Đáng chú ý là những năm gần đây, các tổ chức tín dụng (TCTD) trên địa bàn nông thôn đã cho vay hàng trăm tỷ đồng nhằm hỗ trợ về vốn giúp các hộ nông dân chuyển dịch cơ cấu cây trồng, vật nuôi, góp phần không nhỏ vào thực hiện mục tiêu phát triển kinh tế của địa phương. Bài viết phân tích trường hợp tại huyện Thanh Oai- Hà Nội để đánh giá vai trò tín dụng ngân hàng đối với chuyển đổi cơ cấu hộ nông dân.

1. Thực tế vai trò tín dụng ngân hàng đối với kinh tế hộ nông dân tại Huyện Thanh Oai, Hà Nội

Những năm trước đây, các ngân hàng phục vụ tại vùng nông thôn, đặc biệt vùng ngoại thành của các thành phố lớn, luôn thiếu vốn để cho vay. Nhiều dự án, hồ sơ thủ tục xin vay của khách hàng đành phải bỏ hoặc nếu được chấp thuận thì giải ngân rất chậm. Từ năm 2012, hầu hết các ngân hàng đã có

nguồn vốn dồi dào, nhu cầu vay của hộ nông dân được đáp ứng. Đến cuối năm 2012, dư nợ cho vay đối với hộ nông dân tăng cao, tính cả vốn cho vay hộ nghèo của Ngân hàng Chính sách Xã hội (CSXH) thì dư nợ cho vay đối với kinh tế hộ nông dân lên đến hàng trăm ngàn tỷ đồng. Bên cạnh đó, 3 năm về trước, vốn đầu tư tín dụng cho hộ nông dân còn thấp, manh mún, nhỏ lẻ thì nay đã tập trung vào những hộ

dám nghĩ, dám làm, mạnh dạn trong chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi, chế biến nông sản để tạo ra hàng hóa có giá trị kinh tế cao hoặc những hộ kinh doanh dịch vụ.

Trong những năm gần đây, nhiều hộ gia đình đã mạnh dạn chuyển đổi đất trồng rau màu thu nhập thấp sang cây trồng có thu nhập cao. Theo khảo sát, ở huyện Thanh Oai (Hà Nội) - là một huyện thuần nông, đã có những hộ gia đình mạnh dạn vay vốn từ Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn (NHNo) tới 300 triệu đồng theo hợp đồng tín dụng với lãi suất 14%/năm, thời hạn 3 năm để đầu tư mua cây giống và hiện nay thu hoạch từ cam, ổi và cây cảnh, cũng đủ trả nợ hàng tháng cho ngân hàng. Việc mạnh dạn thay đổi cách nghĩ cách làm, ứng dụng khoa học kỹ thuật vào sản xuất để sử dụng đồng vốn có hiệu quả đã tạo nên sự tin cậy trong quan hệ giữa ngân hàng và khách hàng. Ngân hàng cho vay cảm thấy yên tâm vì nợ vay có nguồn trả, người nông dân đã quan tâm đến việc tìm nguồn trả nợ đúng hạn.

Ở những vùng kinh tế thuần nông như huyện Thanh Oai, những hộ sản xuất lớn không nhiều, chủ yếu là hộ kinh tế nhỏ. Do vậy, ngoài NHNo cho vay những món lớn đối với những hộ sản xuất kinh doanh tổng hợp thì Ngân hàng CSXH cho hộ nghèo vay các món nhỏ lẻ từ 5 đến 7 triệu đồng thông qua tổ tiết kiệm và vay vốn làm ủy thác cho vay. Theo

số liệu của Ngân hàng CSXH huyện Thanh Oai, đến cuối năm 2012 dư nợ cho vay là 48.337 triệu đồng, bình quân 1 hộ dư nợ cho vay là 11,4 triệu đồng, nhờ đó 204 hộ đã thoát nghèo. Năm 2012, vốn đầu tư tăng trưởng nhiều hơn, số dư nợ cho vay bình quân hộ nghèo đã tăng lên 15 triệu đồng/hộ. Nguồn vốn cho vay cho hàng trăm hộ nghèo, hộ cận nghèo, với mức vay thấp từ 3 đến 5 triệu đồng, cao nhất là 30 triệu đồng đã giúp họ chủ động giải quyết khó khăn trong đời sống hàng ngày cũng như có thêm vốn đầu tư cho sản xuất, có điều kiện tổ chức sản xuất, tạo việc làm mới, khôi phục và phát triển làng nghề truyền thống như kim khí, điêu khắc ở xã Thanh Thùy, trồng cam đặc sản ở xã Cao Viên, mở rộng ngành nuôi cá, vịt ở xã Liên Châu.

Tuy nhiên, đối với hộ nông dân để vay được nguồn vốn này phải đủ điều kiện là hộ nghèo, được tổ vay vốn bình xét, chính quyền địa phương công nhận thì mới được đưa vào danh sách được vay. Do nguồn vốn cho vay của Ngân hàng CSXH huyện lại do Ngân hàng CSXH cấp trên chuyển về theo mức tăng trưởng dư nợ và nguồn vốn ủy thác do ngân sách thành phố cấp, nên để vay được nguồn vốn này cũng phải qua nhiều “công đoạn” thẩm định bởi vì lãi suất cho vay chỉ bằng nửa so với lãi suất cho vay của ngân hàng thương mại. Chính vì thế mà nguồn vốn cho vay của Ngân hàng CSXH rất hạn hẹp, chưa đáp

Hiện nay nợ quá hạn trong khối nông nghiệp nông thôn thấp, nợ xấu rất ít (tỷ lệ bình quân chung chưa đến 2%). Đầu tư cho nông nghiệp, nông thôn tuy số vốn nhỏ nhưng mang lại hiệu quả kinh tế thiết thực, đặc biệt là ít có hiện tượng lừa đảo để chiếm dụng vốn như đã từng xảy ra ở các thành phố, thị xã.

ứng được nhu cầu của các hộ nông dân, từ đó đòi hỏi người nông dân muốn chuyển đổi cơ cấu kinh tế phải vay từ ngân hàng thương mại.

Trên cả nước, trong những năm gần đây, cùng với sự phát triển của kinh tế thị trường, các ngân hàng chủ động cho vay vốn cùng với vốn tự có của của họ, kinh tế hộ gia đình nông thôn nước ta đã có bước phát triển bứt phá, chuyển đổi cơ cấu cây trồng vật nuôi hoặc áp dụng các mô hình kinh doanh tổng hợp để có thu nhập cao. Nhiều hộ làm kinh tế trang trại hoặc mô hình nông lâm kết hợp để khai thác hết tiềm năng về đất đai, sức lao động đưa vào sử dụng có hiệu quả, thu nhập bằng tiền của ngày càng tăng, đời sống ngày càng được cải thiện.

Theo số liệu thống kê, đến hết tháng 12/2012 dư nợ cho

vay của toàn hệ thống NHNo lên đến 480.453 tỷ đồng (tăng 8,2% so với đầu năm). Trong đó cho vay nông nghiệp, nông thôn 320.075 tỷ đồng chiếm trên 70%, đặc biệt là ngân hàng các địa phương đã bám sát mục tiêu phát triển kinh tế nông lâm nghiệp trên địa bàn để cho vay trực tiếp đến hộ nông dân để người nông dân chủ động dự vật tư trước mùa vụ như cho vay thu mua chế biến thủy sản xuất khẩu 23.931 tỷ đồng; cho vay ngành lương thực 15.887 tỷ đồng; thu mua chế biến cà phê 9.917 tỷ đồng; cho vay chăn nuôi 59.412 tỷ đồng. Đồng thời cho vay đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng như hệ thống thủy lợi, kết hợp các công trình nước sạch vệ sinh môi trường, nhà ở góp phần thực hiện các tiêu chí về xây dựng nông thôn mới.

2. Rào cản của tín dụng ngân hàng đối với chuyển đổi cơ cấu kinh tế hộ nông dân

Một là, về lãi suất

Hiện nay, các vùng nông thôn chủ yếu có NHNo cho hộ nông dân vay vốn với mức lãi suất trung bình ngắn hạn từ 9- 12%/năm; trung- dài hạn từ 14,6- 16%/năm. Theo ý kiến của người nông dân, do giá phân bón cao, quá trình sản xuất nông nghiệp phụ thuộc vào điều kiện tự nhiên, thiên tai dịch bệnh, giá sản phẩm đầu ra lại không ổn định nên với mức lãi suất đó, người dân sản xuất không có lãi.

Về phía các hộ nông dân, do trình độ sản xuất khác nhau, có loại hình hộ trực tiếp sản xuất

như trồng trọt, chăn nuôi, chế biến và có loại hình hộ kinh doanh dịch vụ thương mại (thường là ở địa bàn thị trấn) nên việc áp dụng cho vay lãi suất bình quân như trên là không phù hợp, không kích thích được người sản xuất. Lợi nhuận của sản xuất nông nghiệp thường thấp, lại hay bị thiên tai dịch bệnh, mất mùa. Do vậy, Nhà nước cần có chính sách hỗ trợ lãi suất trực tiếp cho người sản xuất để kích thích người nông dân chuyển đổi cơ cấu sản xuất.

Hai là, về nguồn vốn

Mô hình kinh tế hộ nông dân đang từng bước được chuyển đổi, là đơn vị kinh tế tự chủ, nhiều hộ năng động thích ứng với kinh tế thị trường nên thu hút thêm lao động, có thu nhập khá nên đăng ký thành lập doanh nghiệp tư nhân hoặc công ty trách hữu hạn; công ty cổ phần. Qua thăm dò ý kiến nhiều hộ thì họ rất cần đầu tư vốn ban đầu của Nhà nước với số lượng lớn để xây dựng cơ sở vật chất nhà xưởng, máy móc thiết bị chế biến, làm đường điện, các trang thiết bị cần thiết để phục vụ cho sản xuất. Đặc biệt là mặt bằng sản xuất không có, không được các ngành tạo điều kiện thì họ không dám đầu tư; đối với những hộ có cơ sở sản xuất đã ổn định thì Nhà nước lại chưa có cơ chế đầu tư khuyến khích họ, nên sản xuất cầm chừng. Những rào cản trên đang kìm hãm sự phát triển của lực lượng sản xuất đối với khu vực kinh tế nông nghiệp, nông dân, nông thôn.

Ba là, thủ tục vay vốn

Hiện nay, thủ tục vay vốn ngân hàng đã trở nên dễ dàng hơn, tuy nhiên chưa thực sự linh hoạt. Hơn nữa, vướng mắc nhất hiện nay vẫn là thủ tục công chứng tài sản đối với những hộ vay từ 50 triệu đồng trở lên. Mỗi bộ hồ sơ xin vay phải mất 200 ngàn đồng tiền công chứng, phải qua nhiều phòng ban gây mất nhiều thời gian cho người nông dân, nhất là những người ở xa huyện lỵ. Chính quyền xã quản lý hộ tịch, hộ khẩu, đất đai địa chính của từng hộ gia đình nên chuyển công chứng về cho chính quyền xã làm sẽ thuận lợi cho người nông dân rất nhiều.

3. Một số đề xuất hỗ trợ tín dụng nhằm chuyển đổi cơ cấu kinh tế hộ nông dân

Thứ nhất, các ngân hàng chủ động phối hợp với các tổ chức tại địa phương để tư vấn mô hình sản xuất, khai thác tiềm năng kinh tế tự nhiên của mỗi vùng. Các ngân hàng cơ sở phải phối hợp với Hội nông dân các địa phương, Trung tâm khuyến nông, các tổ chức chính trị xã hội đoàn thể như Hội Liên hiệp phụ nữ, Đoàn thanh niên để xây dựng các mô hình sản xuất kinh doanh giỏi, các điển hình tiên tiến để thu hút lao động vào làm các trang trại trồng trọt, chăn nuôi ở trung du miền núi, vùng miền trung Tây Nguyên, vùng ven biển kết hợp với bảo vệ môi trường sinh thái.

Cán bộ ngân hàng nên giúp
xem tiếp trang 76

nhất định.

Với mối quan hệ giữa hai nước ngày càng được chú trọng và tăng cường một cách toàn diện trên mọi lĩnh vực trong thời gian qua, đặc biệt là hợp tác trong lĩnh vực kinh tế, sự phát triển hoạt động của các NHTM Việt Nam tại Campuchia rất cần thiết và ngày càng trở nên quan trọng để mang lại lợi ích cho cả hai bên. Các NHTM Việt Nam nên tập trung vào phân đoạn thị trường là các đối tác doanh nghiệp Việt Nam- Campuchia đang quan hệ kinh tế với nhau và các khách hàng cá nhân là người Việt Nam đang làm ăn, sinh sống tại Campuchia, nhất là ở Xiêm Riệp và Phnôm pênh có số lượng người Việt nhiều. Bên cạnh đó, cần tiếp cận các doanh nghiệp Campuchia đang đầu tư, kinh doanh tại Việt Nam. ¹

Tài liệu tham khảo

1. Báo cáo sơ kết ba năm hoạt động xúc tiến đầu tư thương mại Việt Nam sang Campuchia của Hiệp hội các Nhà đầu tư Việt Nam sang Campuchia (AVIC).
2. Ban Quan hệ Quốc tế- Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam VCCI- Hồ sơ thị trường Campuchia tháng 01/2013.
3. Các website www.vncam.gov.vn, vilacaed.org.vn, bidv.com.vn, agribank.com.vn, sacombank.com.vn, mbbank.com.vn, shb.com.vn, gso.gov.vn, vietnamtourism.gov.vn, nbc.org.kh

tiếp theo trang 42

hộ nông dân xây dựng phương án, dự án sản xuất kinh doanh để họ có thể tiếp cận vốn vay ngân hàng được dễ dàng, làm cho tín dụng ngân hàng thực sự là đòn bẩy kinh tế để thúc đẩy sản xuất phát triển. Cơ chế tín dụng cần linh hoạt, không vì những thủ tục vay trả mà ảnh hưởng đến sản xuất kinh doanh của hộ nông dân ngay từ khi bắt đầu cho vay đến khi thu hết nợ.

Nhà nước, địa phương cần có chính sách khuyến khích đối với những hộ gia đình, cá nhân đã có cơ sở sản xuất hay những hộ, cá nhân đang có hướng mở rộng sản xuất kinh doanh hoặc xây dựng các cơ sở chế biến mới để gắn sản xuất với tiêu thụ sản phẩm tại địa phương.

Các tổ chức liên quan như quản lý thị trường, điện lực tạo điều kiện để người dân yên tâm sản xuất. Đối với những hộ đầu tư lớn cần có chính sách ưu đãi về đất đai thuế, hỗ trợ bao tiêu sản phẩm tạo điều kiện cho sản phẩm sản đầu ra có nơi tiêu thụ. Khuyến khích các doanh nghiệp vừa và nhỏ ở nông thôn mạnh dạn thu hút lao động chính là tạo điều kiện cần thiết để tiến hành công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn.

Thứ hai, giảm bớt phiền hà trong thủ tục vay vốn: Bộ Tư pháp cần cải cách thủ tục công chứng tài sản đối với cấp xã, phường nhằm giảm thiểu thời gian đi lại cho người nông dân.

Thứ ba, Ngân hàng Nhà

nước nghiên cứu trình Chính phủ có chính sách hỗ trợ lãi suất đối với hộ nông dân. Đối với những hộ sản xuất có sản lượng hàng hóa tiêu thụ trong năm đạt doanh thu từ 100 triệu đồng trở lên thì mức hỗ trợ nên giảm từ 30- 40% so với mức lãi suất cho vay hiện hành mới thúc đẩy sản xuất phát triển, đồng thời mở rộng được tín dụng ngân hàng đối với khu vực nông nghiệp, nông dân, nông thôn. ¹

Tài liệu tham khảo

1. Báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh 9 tháng năm 2012 của NHNo huyện Thanh Oai.
2. Báo cáo tình hình thực hiện nhiệm vụ phát triển kinh tế xã hội 6 tháng đầu năm của UBND huyện Thanh Oai.
3. Báo cáo tổng kết hoạt động năm 2011 của Ngân hàng Chính sách Xã hội huyện Thanh Oai.
4. Báo cáo ngày 25/12/2012 của Bộ Nông nghiệp & Phát triển Nông thôn.
5. Thời báo Ngân hàng số 196 ngày 7/12/2012
6. Thời báo Ngân hàng số cuối tuần ngày 10/1/2013
7. Nghị định số 41 /2010/ NĐ- CP về chính sách tín dụng ngân hàng phục vụ phát triển nông nghiệp, nông thôn.
8. Thông tin về hoạt động ngân hàng của Ngân hàng Nhà nước VN (từ ngày 4/3 đến ngày 8/3/2013).